

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
" ____ " _____ 2019 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 242 «Туризм»**

за освітньою програмою «Економіка та управління туристичною діяльністю»

на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ТУРИСТИЧНОМУ
ПІДПРИЄМСТВІ (НА ПРИКЛАДІ ПП «ЛІДЕР-ТУР»)»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН 10 групи 4 курсу

Мисака В. І.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Іванов А.М.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2019

АНОТАЦІЯ

Мисака В. І. «Удосконалення мотивації праці на туристичному підприємстві (на прикладі ПП «Лідер-тур»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Туризм» за освітньою програмою "Економіка та управління туристичною діяльністю"

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні аспекти мотивації праці на приватному туристичному підприємстві "Лідер-тур", що в м. Миколаїв.

Проаналізовано сутність поняття "мотивація праці", сучасні методи мотивації праці персоналу підприємства, ефективна система мотивації праці як елемент підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Досліджено організаційно-економічну характеристику ПП «Лідер-Тур», оцінена система мотивації праці на підприємстві та проаналізовано деякі аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Запропоновано модель мотивації праці на ПП "Лідер-тур" та розроблено захід, завдяки якому може бути підвищена мотивація праці кожного працівника підприємства.

Ключові слова: туристичне підприємство, мотивація праці, туризм, персонал підприємства, конкурентоспроможність турпідприємства, структура персоналу, фінансово-господарська діяльність турпідприємства, основні засоби, обсяг оборотних активів, ефективність праці.

ANNOTATION

Misaka V.I. «Improvement of labor motivation at the tourist enterprise (on the example of «Leader-tour»)»

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree from the specialty "Tourism" for the educational program "Economics and Management of Tourism Activity" Odessa National University of Economics. - Odessa, 2019.

The paper deals with theoretical and practical aspects of labor motivation at the private tourist enterprise "Leader-tour" in the city of Mykolaiv.

The essence of the concept of "motivation of labor", modern methods of motivation of work of the personnel of an enterprise, an effective system of motivation of labor as an element of increasing the competitiveness of the enterprise is analyzed.

The organizational-economic characteristic of "Leader-Tour" is investigated, the system of motivation of labor is evaluated at the enterprise and some aspects of the foreign economic activity of the enterprise are analyzed.

The model of labor motivation for "Leader-tour" was proposed and the measure was developed, due to which the motivation of the work of each employee of the enterprise could be increased.

Key words: tourist enterprise, motivation of labor, tourism, personnel of the enterprise, competitiveness of tourist enterprises, personnel structure, financial and economic activity of tourist companies, fixed assets, volume of current assets, labor efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	6
1.1. Сутність поняття мотивація праці.....	6
1.2. Сучасні методи мотивації праці персоналу підприємства.....	12
1.3. Ефективна система мотивації праці як елемент підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	19
 РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ТУРИСТИЧНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «ЛІДЕР-ТУР»	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Лідер-Тур».....	31
2.2. Оцінка системи мотивації праці підприємства.....	46
2.3. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	58
 РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ПО УДОСКОНАЛЕННЮ МОТИВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ЛІДЕР-ТУР»	63
3.1. Пропозиції щодо удосконалення мотиваційної діяльності ПП «Лідер-тур»	63
3.2. Оцінка ефективності заходів щодо підвищення мотивації праці	67
 ВИСНОВКИ.....	71
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
 ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах соціально-орієнтованої ринкової системи господарювання проблема мотивації праці набуває важливого значення. Відсутність належних стимулів до праці, неможливість досягнути поставлених цілей законними методами, нереалізовані мрії про підвищення рівня життя зумовлюють виникнення незадоволення людини своєю роботою та своїм становищем у суспільстві. Нехтування мотиваційним фактором у сфері праці призводить до зниження показників продуктивності праці, якості продукції, трудової дисципліни на кожному конкретному підприємстві і до кризи в господарській системі в цілому.

На сьогоднішньому етапі розвитку нашої країни вирішення задач, які стоять перед підприємством, можливе лише за умови створення належної мотиваційної основи, здатної спонукати персонал підприємств до ефективної діяльності. Одним із головних факторів, що забезпечує розвиток підприємства, в сучасних умовах стає оптимізація системи мотивації праці персоналу.

У практиці вітчизняних туристичних підприємств переважають традиційні матеріальні стимули, здійснюється механічне перенесення елементів американських та західноєвропейських систем мотивації, що в цілому формує недостатньо ефективні системи мотивації. Тому проблеми, пов'язані із розвитком та удосконаленням систем мотивації праці, набувають в сучасних умовах особливої актуальності.

Вагомий внесок у процес дослідження теорії і практики мотивації праці зробили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, такі як: В. Абрамов [1], М. Дороніна [22], Г. Емерсон [24], А. Єськов [25], С. Занюк [28], В. Ільїн [29], О. Кліпкова [39], Г. Козаченко [42], А. Колот [44], Є. Комаров [46] та ін. У роботах даних авторів досліджено теоретичні та практичні проблеми мотивації праці, проте недостатньо висвітленими досі залишаються проблеми побудови системи мотивації праці як елементу підвищення конкурентоспроможності підприємства. Відсутність цілісного уявлення про мотиваційні фактори трудової діяльності обумовлюють необхідність подальших досліджень щодо удосконалення системи мотивації праці на підприємствах суб'єктах зовнішньоекономічної діяльності.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні теоретичних підходів, методичних засад та рекомендацій щодо удосконалення мотивації праці на приватному туристичному підприємстві «Лідер-Тур».

Досягнення мети роботи обумовило необхідність вирішення **завдань**:

- узагальнити теоретико-методологічні основи мотивації праці персоналу підприємства;
- дослідити ефективність системи мотивації праці як елементу підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- провести оцінку системи мотивації праці досліджуваного підприємства;
- обґрунтувати заходи щодо вдосконалення мотивації праці.

Об'єктом дослідження є процес мотивації праці у ПП «Лідер-Тур».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів мотивації праці діяльності турпідприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених задач використовувались наступні методи: комплексно-цільового підходу; системного аналізу і синтезу; структурно-порівняльного аналізу; індукції та дедукції (для обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій); логічно-теоретичний (при дослідженні сутності мотивації праці); графічний (для візуального представлення результатів емпіричних досліджень); узагальнення (при дослідженні проблемних аспектів підвищення мотивації праці в досліджуваному підприємстві).

Інформаційна база. Теоретичною та методологічною базою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, які стосуються проблематики мотивації праці на підприємстві, чинне законодавство і нормативно-правові акти, результати власних досліджень тощо.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 74 с. (без списку використаної літератури та додатків). Кваліфікаційна робота містить 35 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел нараховує 90 найменувань та 6 додатків.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів щодо удосконалення мотивації праці на туристичному підприємстві "Лідер-тур" дали підставу зробити наступні висновки:

Ринковий процес в Україні передбачає зміну економічної структури підприємств, що пов'язано із створенням у сфері трудової діяльності принципово нової системи мотивації праці. Мотивація праці це система факторів внутрішнього і зовнішнього впливу, які спонукають персонал до активної діяльності задля досягнення як особистих цілей, так і цілей підприємства. Якщо працівник мотивований – він зацікавлений, а отже, створена ситуація за якої він, вирішуючи загальні цілі підприємства, задовольняє особисті потреби та свідомо обирає певний тип поведінки.

Стратегія управління персоналом виступає пріоритетним напрямом формування конкурентоспроможного, високопрофесійного, відповідального і згуртованого трудового колективу, який сприяє досягненню довгострокових цілей і реалізації загальної стратегії підприємства. Складовою стратегії управління та розвитку підприємства є мотивація персоналу. Ефективний механізм мотивації трудової діяльності, індивідуальний підхід до кожного найманого працівника призведе до зростання продуктивності праці, і як результат – до бажаної мети та досягнення головної місії підприємства – максимально можливого прибутку.

Об'єктом дослідження в роботі обрано ПП «Лідер-Тур». Будучи туроператором, ПП «Лідер-Тур» представляє результати своєї діяльності в багатьох країнах. Протягом 2016-2018 рр. показники діяльності ПП «Лідер-Тур» зазнали змін. Чиста виручка від реалізації товарів зросла в 2018 році порівняно з 2017 роком на 1822 тис. грн. (3,93%), собівартість від реалізації товарів за цей же період також зросла на 764 тис. грн. (2,52%). Валовий прибуток від реалізації збільшився на 1058 тис. грн. (6,66%). Чистий прибуток ПП «Лідер-Тур» в 2018 році зменшився на 27 тис. грн. (0,15%) порівняно з 2017 роком, підприємство одержало прибуток в сумі 18521 тис. грн. проти 18548 тис. грн. прибутку у 2016 році. Отже, керівництву підприємства потрібно і надалі краще проводити внутрішню політику, завданнями

якої є пошук резервів економії витрат, впроваджувати заходи для підвищення доходів, підвищувати оборотність активів, вводити додаткові пільги та послуги для покупців.

В роботі було проведено кількісну та якісну характеристику основних елементів системи управління у туристичному підприємстві ПП «Лідер-Тур». Для цього було проведено аналіз загальної структури персоналу за категоріями зайнятих у виробничому та управлінському процесі підприємства, оцінку чисельності окремих категорій працівників, аналіз вікової структури персоналу, охарактеризовано загальну освітню структуру персоналу, охарактеризовано показники плинності персоналу, а також проведено аналіз структури та складу фонду заробітної плати. При зниженні середньоспискової чисельності працівників протягом 2016-2018 рр. також зменшується фонд оплати праці у 2018 р., порівняно з 2017 р. – на 981,0 тис. грн. Інші заохочувальні та компенсаційні виплати зменшилися у 2018 році на 78,0 тис. грн. у порівнянні з 2017 роком, що свідчить про недостатній рівень стимулювання працівників підприємства. На жаль, проблема мотивації праці у ПП «Лідер-Тур» не вирішується на належному рівні, що мало б позитивний вплив на рівень розвитку підприємства, його трудового потенціалу, розширення й поліпшення якості послуг, що надаються туристичною фірмою. На основі проведеної оцінки мотивації праці працівників в ПП «Лідер-Тур» вважаємо за доцільне: підвищувати зацікавленість працівників за допомогою мотивації їх праці; забезпечувати правильне співвідношення між зростанням продуктивності праці та заробітною платою; здійснювати систематичну оцінку трудової діяльності працівників підприємства.

Сучасне економічне середовище характеризується посиленням динамізму протікання всіх процесів, у тому числі й конкурентної боротьби. Тому перед ПП «Лідер-Тур», орієнтованим на міжнародний ринок, виникає проблема формування стійких конкурентних переваг із метою ефективного функціонування на зарубіжному конкурентному ринку. В роботі було розглянуто динаміку загального обсягу імпорتنих та експортних операцій ПП «Лідер-Тур» за 2016-2018 рр. ПП «Лідер-Тур» у 2018 році найбільше експортувало свої послуги до Єгипту на суму

2112, 8 тис. грн., до Туреччини на суму 2017,5 тис. грн., до Сполучених Штатів Америки на суму 923,5 тис. грн. та до Багамських островів на суму 857,4 тис. грн. Згідно проведених розрахунків ефект експортних операцій у 2018 році склав 1540,4 тис. грн., що на 60,3 тис. грн. більше проти 2016 року та на 71,5 тис. грн. проти 2017 року. Ефективність експортних операцій протягом 2016-2018 рр. практично не змінювалась і склала у 2018 році – 1,19. Отже, проведена оцінка експортних операцій ПП «Лідер-Тур» показала, що показник ефекту експортних операцій підприємства у 2016 році збільшився проти 2017 року, що є позитивним результатом. Завдяки багаторічному досвіду та оновленню турів, на сьогоднішній день ПП «Лідер-Тур» є підприємством лідером у своїй галузі.

В практиці вітчизняних туристичних підприємств переважають традиційні матеріальні стимули, не приділяється належна увага не фінансовим системам мотивації, здійснюється механічне перенесення елементів американських та західноєвропейських систем мотивації на український ґрунт, що в цілому формує недостатньо ефективні системи мотивації. Тому керівництву ПП «Лідер-Тур» необхідно орієнтуватися на високорозвинені країни і використовувати подібні інструменти мотивування, коригуючи їх під власних працівників. Детальне вивчення досвіду формування системи мотивації, аналіз існуючої системи стимулювання на туристичних підприємствах, що часто зводиться тільки до регулювання оплати праці, дозволяє розробити та впровадити в практику нові підходи удосконалення трудової діяльності на українських підприємствах за такими напрямками: застосування як матеріальних, так і нематеріальних форм стимулювання працівників, що передбачає оплату праці, різні системи участі в прибутках, системи колективного преміювання, індивідуалізацію заробітної плати, моральні стимули, стимулювання працівників, які займаються творчою працею, шляхом застосування вільного графіка роботи, гуманізації праці, кар'єрний та професійний ріст, соціальні пільги для співробітників.

Запропоновано найм ще 2-х спеціалістів з персоналу з перенесенням на них певної частини функцій з управління персоналом, які в даний момент виконує директор.

Всього витрати на оплату праці на весь період реалізації проекту складе $84000+9828=93828$ грн. Витрати на виплату премій співробітникам за підвищення кваліфікації у ПП «Лідер-тур» складуть 10220 грн. У розрахунку на 12 місяців витрати складуть 122640 грн. Заплановане число прийнятих на роботу працівників (наставників) складе 2 особи. Оплата праці наставників буде відбуватися, виходячи з розрахунку 20% місячної заробітної плати в розрахунку на 1 особу, яка стажується і складатиме 2000 грн. Розрахунок витрат на навчання складуть 65000 грн. Сукупні витрати на реалізацію проекту складуть 283468 грн. Економія засобів за рахунок зменшення плинності кадрів складе 314,250 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов В.В. Історія туризму / В.В. Абрамов, М.В. Тонкошкур. – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 294 с.
2. Адаменко Е. Школа линейного менеджера. Профессиональное обучение персонала [Электронный ресурс] / Е. Адаменко. – Режим доступа: <http://www.hr-portal.ru/article/shkola-lineynogo-menedzhera-ocenka-rezultativnosti-personala>. – Название с этикетки диска.
3. Андреева Е. Компании, у которых есть чему поучиться / Е. Андреева. – Киев: Стандарт, 2004. – 296 с.
4. Андренко І.Б. Менеджмент туризму: навч. посібник / І.Б. Андренко, О.М. Кравець, І.М. Писаревський; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ, 2014. – 402 с.
5. Берг О. Мотивация на ура [Электронный ресурс] / О. Берг // «Кадровый вопрос», 2013. – № 8. – Режим доступа: <http://www.hr-portal.ru/article/motivaciya-na-ura>
6. Бех И.Д. Нравственность личности: стратегии становления / И.Д. Бех. – Ровно: РИО управлений печати, 1991. – 146 с.
7. Бірдус Л.В. Управління персоналом вищого рівня: стратегія та прогнозування / Л.В. Бірдус, М.А. Бірдус // АгроСвіт. – 2015. – № 21. – С. 12-14.
8. Бойко М.Г. Концептуальні основи розвитку корпорацій у туристичному та готельно-ресторанному бізнесі / М.Г. Бойко, А.Г. Охріменко, А.М. Расулова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – Вип. 13 (2). – С. 35-38.
9. Бойко О.В. Організаційно-економічні аспекти мотивації трудової діяльності на підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.06.01 / Олена Володимирівна Бойко; М-во освіти і науки України, НАУ. – Київ, 2005. – 20 с.
10. Боровик М.В. Управління соціальним розвитком промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.09.01 /

Марина Вікторівна Боровик; М-во освіти і науки України, ХНЕУ. – Харків, 2005. – 20 с.

11. Виноградський М.Д. Управління персоналом: навч. посібник / М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шканова. – 2-ге вид. – Київ: ЦУЛ, 2009. – 500 с.

12. Виханский О.С. Менеджмент / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – Москва: Гардарика, 2000. – 528 с.

13. Власенко О.С. Мотивація персоналу в умовах кризи [Електронний ресурс] / О.С. Власенко, Ю.В. Чарикова // Економіка та управління підприємствами. – 2017. – Вип. 17. – С. 224-229. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/50.pdf>.

14. Волковська Г.Г. Теоретичні основи кластероутворення: закордонний та вітчизняний досвід [Електронний ресурс] / Г.Г. Волковська, П.О. Яновський // Наукоємні технології, 2013. – № 3 (19). – С. 322-326. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nt_2013_3_16

15. Галайда Т.О. Європейський досвід застосування ефективних систем оплати праці та мотивації працівників підприємства / Т.О. Галайда, А.І. Рябуха // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2016.– Вип. 16(1). – С. 65-68.

16. Гонтаржевська Л.І. Зовнішньоекономічна діяльність туристичних підприємств України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.05.01 / Лариса Іванівна Гонтаржевська; М-во освіти і науки України, Інститут світової економіки та міжнародних відносин. – Київ, 2006. – 20 с.

17. Гонтаржевська Л.І. Ринок туристичних послуг в Україні: навч. посібник / Л.І. Гонтаржевська. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. – 180 с.

18. Грінько І.М. Вдосконалення матеріальної мотивації праці в системі управління промисловими підприємствами [Електронний ресурс] / І.М. Грінько: – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znpchdtu/2009_24/articles/38_Grinko.pdf. – Назва з етикетки диску.

19. Данюк В.М. Концептуальні особливості дослідження ефективності мотивації персоналу / В.М. Данюк // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – 2006. – № 11 (105). – С.55-61.

20. Дегтярьова І.О. Наукові та практичні аспекти застосування кластерного підходу в управлінні конкурентоспроможністю регіонів України [Електронний ресурс] / І.О. Дегтярьова. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Degtyaryova.pdf>. – Назва з етикетки диску.

21. Дикань Н.В. Менеджмент: навч. посібник / Н.В. Дикань, І.І. Борисенко. – Київ: Знання, 2008. – 389 с.

22. Дороніна М.С. Трудовий менталітет як предмет менеджменту [Електронний ресурс] / М.С. Дороніна, Т.В. Голубєва. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/24536/35-Doronina.pdf?sequence=1>. – Назва з етикетки диску.

23. Дрогомирецька М.І. Мотивація праці як інструмент ефективного управління персоналом сучасної організації / М.І. Дрогомирецька // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2013. – Т. 18. – Вип. 1(1). – С. 97-101.

24. Емерсон Г. Двенадцать принципов производительности [Электронный ресурс] / Г. Емерсон. – Режим доступа: <http://bbcont.ru/bussinesbook/emerson-garrington-12-principov-proizvoditelnosti-chitat-skachat.html>. – Название с этикетки диска.

25. Єськов О.Л. Розвиток механізму мотивації праці в системі виробничого менеджменту великого підприємства: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: 08.09.01 / Олексій Леонтійович Єськов; М-во освіти і науки України, Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 35 с.

26. Жилінська Л.О. Оцінка рівня соціально відповідального управління персоналом промислових підприємств / Л.О. Жилінська, Г.В. Перепадченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 1. – С. 88-91.

27. Закаблук Г. О. Економічна ефективність удосконалення системи управління персоналом підприємства / Г.О. Закаблук // Держава та регіони. Серія:

Економіка та підприємництво. – 2015. – № 2. – С. 33-41.

28. Занюк С.С. Психологія мотивації: навч. посібник / С.С. Занюк. – Київ: Либідь, 2002. – 304 с.

29. Ильин В.П. Мотивация и мотивы / В.П. Ильин. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 512 с.

30. Іншин М.І. Мотивація працівників у зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / М.І. Іншин // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 2. – С. 140-143. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_2_34.

31. ISO19011:2011. International standard. Рекомендации по аудиту системы менеджмента качества и /или окружающей среды / Пер. с англ. – Москва: РИА «Стандарты и качество», 2011. – 230 с.

32. Каверин С.Б. Мотивация труда / С.Б. Каверин. – Москва: Изд-во «Институт психологии РАН», 1998. – 224 с.

33. Калиниченко Л.Л. Отношения персонала и администрации как основные компоненты системы мотивации в современном банке / Л.Л. Калиниченко // Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей – Харків: УкрДАЗТ, 2014. – № 46. – С. 359-364.

34. Калініченко Л.Л. Комплексний підхід до мотивації персоналу банку / Л.Л. Калініченко // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Економіка. Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2014. – Т. 19. – Вип. 2/5 – С. 135-138.

35. Кириллов Л. Управление развитием персонала – Мотивация, мотивация, мотивация! [Электронный ресурс] / Л. Кириллов. – Режим доступа: <http://trainings72.ru/kouching/upravlenierazvitiem-personala-motivaciya-motivaciya-motivaiya.html>. – Назва з етикетки диску.

36. Кича Л.М. Особливості закордонного досвіду мотивації праці [Електронний ресурс] / Л.М. Кича. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/VPDTU_ek_2013_26_10.pdf. – Назва з етикетки диску.

37. Киш Л.М. Мотивація праці на підприємствах України / Л.М. Киш, О.О. Гичак // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2014. – Т. 22, Вип. 8(1). – С. 65-72.

38. Кібанов А.Я. Стратегічне управління персоналом / А.Я. Кібанов, Л.В. Івановська. – Київ, 2009. – 450 с.
39. Кліпкова О.І. Дослідження мотиваційного процесу в аспектах формування креативного потенціалу працівників підприємства [Електронний ресурс] / О.І. Кліпкова // Європейські перспективи. – 2014. – № 2. – С. 192-196. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_2_36
40. Клочков А. Р. Мотивація персоналу на стратегію компанії / А. Клочков // Економіст. – 2010. – № 9. – С. 32-36.
41. Козаченко А.А. Мотивація праці: досвід провідних країн світу [Електронний ресурс] / А.А. Козаченко. – Режим доступу: http://toplutsk.com/articles-article_861.html. – Назва з етикетки диску.
42. Козаченко Г.В. Зарубіжний досвід мотивації праці [Електронний ресурс] / Г.В. Козаченко. – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2014/10/22/zarubezhnyjj_opyt_motivacii_truda.htm. – Назва з етикетки диску.
43. Колєсник Т.В. Сучасні підходи до застосування мотивації і стимулювання працівників / Т.В. Колєсник // Право і Безпека. – 2015. – № 3. – С. 114-120.
44. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник / А.М. Колот, С.О. Цимбалюк. – Київ: КНЕУ, 2011. – 397 с.
45. Кольбашенко Д.А. Мотивація персоналу як один з факторів підвищення продуктивності праці / Д.А. Кольбашенко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2014. – № 2. – С. 237-244.
46. Комаров Е.И. Измерение мотивации и стимулирования «человека работающего»: учеб. пособие / Е.И. Комаров. – 2-е изд. – Москва: ИНФРА-М, 2010. – 136 с.
47. Кошелупов І. Ф. Соціально-економічна модель механізму мотивації праці управлінців підприємств / І.Ф. Кошелупов, В.О. Кравченко // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – С. 124-131.
48. Кошелупов І.Ф. Мотивація управлінського персоналу як складова стратегії

підприємства: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: 08.06.01 / Ігор Федорович Кошелупов; М-во освіти і науки України, Одеський державний економічний університет. – Одеса, 2008. – 24 с.

49. Крушельницька О.В. Управління персоналом: навч. посібник / О.В. Крушельницька, Д.П. Мельничук. – Київ: Кондор, 2003. – 296 с.

50. Кузнецов А.А. Світовий досвід мотивації працівників та можливості його адаптації для України [Електронний ресурс] / А.А. Кузнецов. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/75/11793.html>.

51. Кушнерик О. Сучасні методи мотивації праці персоналу та їх вплив на діяльність підприємства / О. Кушнерик // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 3-4. – С. 33-37.

52. Лазарєв С.В. Японський варіант управління мотивацією праці персоналу / С.В. Лазарєв, Н.С. Лазарєв // Мотивація і оплата праці. – 2013. – № 1. – С. 48-53.

53. Лебедева А.В. Формування системи мотивації праці на підприємстві / А.В. Лебедева // Управління розвитком. – 2014. – № 1. – С. 127-129.

54. Левчинський Д.Л. Дослідження мотивації праці з позицій системного підходу / Д.Л. Левчинський // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2015. – Т. 20, Вип. 4. – С. 186-189.

55. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика: підручник. / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н.Л. Мандюк. – Київ: «Центр учбової літератури», 2014. – 544 с.

56. Мателешка В.О. Топ-менеджер: основні фактори мотивації працівників / В.О. Мателешка // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 1(1). – С. 166-168.

57. Михайлов Л.І. Управління персоналом: навч. посібник / Л.І. Михайлова. – Київ: ЦНЛ, 2007. – 296 с.

58. Міцкевич Н.В. Актуальні проблеми мотивації ефективної праці на підприємстві / Н.В. Міцкевич, С.П. Хухаркін // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Економіка. – 2014. – Т. 247, Вип. 235. – С. 76-81.

59. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія: в 3 т. / С.В. Мочерний [та ін.]. – Київ-Тернопіль: Академія, 2000. – Т.1. – 864 с.
60. Мушкін І. Нематеріальна мотивація продуктивності праці / І. Мушкін // Персонал. – 2009. – № 4. – С. 44-49.
61. Мэйо Э. Социальные проблемы индустриальной цивилизации / Э. Мэйо. – Москва: Изд-во «Институт психологии РАН», 2000. – 315 с.
62. Немов Р.С. Общие основы психологии: учебник / Р. С. Немов. – Москва: Гуманитарный издательский центр Владос, 2003. – 688 с.
63. Ніколайчук О.А. Напрями вдосконалення мотивації інноваційної діяльності підприємств в умовах інтелектуалізації економіки / О.А. Ніколайчук, Г.О. Швиданенко // Вісник ЖДТУ. Житомир, – 2016. – №1(75). – С. 130-134.
64. Офіційний сайт туристичної компанії ПП «Лідер-Тур» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lidertur.in.ua/>. – Назва з етикетки диску.
65. Пасека С.Р. Туристичні кластери в Україні як умова стійкого розвитку сфери туризму [Електронний ресурс] / С.Р. Пасека. – Режим доступу: <http://www.oblsport.grodno.by>. – Назва з етикетки диску.
66. Петиченко А.М. Измените систему мотивации. Методы менеджмента качества / А.М. Петиченко // Стандарты и качество. – № 1. – 2007. – С. 56-60.
67. Пілігрим К.І. Обґрунтування мотиваційного механізму туристичного підприємства / К.І. Пілігрим // Економічний аналіз. – 2014. Том 17. – № 2. – С. 95-105.
68. Пілігрим К.І. Формування механізму розвитку мотивації персоналу туристичних підприємств: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 / Катерина Ігорівна Пілігрим; М-во освіти і науки України, Державний університет телекомунікацій. – Київ, 2017. – 22 с.
69. Просянчук Б.Л. Система мотивації та стимулювання праці, як складова процесу розвитку продуктивних сил / Б.Л. Просянчук // Бізнес-навігатор. – 2015. – № 1. – С. 86-93.
70. Рукасов С.В. Аналіз систем мотивації персоналу з урахуванням досвіду провідних країн світу / С.В. Рукасов // Вісник Хмельницького нац. ун-ту. – 2009. – №

5. – С. 93-96.

71. Рульєв В.А. Управління персоналом: навч. посібник для студентів вузів / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич, Т.Л. Мостенська. – Київ: Кондор, 2013. – 309 с.

72. Савченко Г.О. Мотиви і стимули до праці та їх роль у підвищенні ефективності банків / Г.О. Савченко, Т.П. Збрицька // Вісник Донецького національного університету. Спецвипуск. Т. 2. Серія: Економіка і право. – Донецьк, 2009. – С. 59-66.

73. Скриньковський Р.М. Діагностика ефективності системи мотивації персоналу на підприємстві та відповідальність за порушення законодавства про оплату праці [Електронний ресурс] / Р.М. Скриньковський, Х.М. Машталір, О.О. Коропецький // Міжнародний науковий журнал. – 2016. – № 9. – С. 133-138. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_9_35

74. Соколенко С.І. Створення міжнародних кластерів у галузі зеленого туризму (частина перша) [Електронний ресурс] / С.І. Соколенко. – Режим доступу: <http://ucluster.org/sokolenko/2009/09/stvorenniya-mizhnarodnyx-klasteriv-u-galuzi-zelenogo-turizmuchastina-persha/>. – Назва з етикетки диску.

75. Стаценко Є.В. Адаптація міжнародних нематеріальних методів мотивації персоналу до сучасної системи стимулювання праці в Україні / Є.В. Стаценко, Ю.В. Лобода // Економіка та управління. – 2011. – С. 11-13.

76. Стрельбіцький П.А. Світовий досвід мотивації праці та можливість його впровадження в Україні / П.А. Стрельбіцький, О.П. Стрельбіцька // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. – 2015. – Вип. 10. – С. 323-333.

77. Сукач О.О. Взаємозв'язок мотивації персоналу та ефективності витрат на оплату праці [Електронний ресурс] / О.О. Сукач // Бізнес Інформ. – 2015. – № 6. – С. 154-159. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_6_27

78. Татомир І.Л. Еволюція наукових поглядів на проблеми мотивації праці в теоріях представників різних економічних шкіл і течій / І.Л. Татомир // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 8. – С. 244-254.

79. Терещенко Д.А. Мотивація трудової діяльності працівників як функція управління на підприємстві / Д.А. Терещенко, Д.О. Сабадаш // Науковий вісник будівництва. – 2015. – № 3. – С. 188-191.

80. Тимчишин-Чемерис Ю.В. Туристичний кластер – форма розвитку та успіху туристичної діяльності регіону / Ю.В. Тимчишин-Чемерис // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2015. – Вип. 4. – С. 44-57.

81. Управління персоналом: навч. посібник / А.О. Азарова, О.О. Мороз, О.Й. Лесько, І.В. Романець; Вінницький національний технічний університет. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 283 с.

82. Устіловська А.С. Мотивація персоналу як один з основних інструментів успішного управління персоналом [Електронний ресурс] / А.С. Устіловська // Молодий вчений. – 2017. – № 4.4. (44.4). – С. 122-115. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.4/26.pdf>. – Назва з етикетки диску.

83. Чебан А.А. Ефективна система мотивації праці як елемент підвищення конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / А.А. Чебан // Молодий вчений. – 2015. – № 11. – С. 104-108. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_11_25

84. Чернишова А.В. Мотивація та стимулювання праці в системі управління персоналом підприємства [Електронний ресурс] / А.В. Чернишова // Молодий вчений. – 2016. – № 6. – С. 141-145. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_6_37

85. Чірікова Н.М. Мотиваційні теорії персоналу і управління мотивацією праці [Електронний ресурс] / Н.М. Чірікова // Молодий вчений. – 2015. – № 11. – С. 109-113. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_11_26

86. Шаповал О.А. Теоретичні аспекти системи мотивації праці персоналу підприємства [Електронний ресурс] / О.А. Шаповал // Молодий вчений. – 2016. – № 4. – С. 220-223. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_55

87. Шилкіна К.О. Особливості життєвого циклу туристичного кластеру [Електронний ресурс] / К.О. Шилкіна. – Режим доступу: <http://likeinvest.org.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-314/business-sectors-of->

theeconomy-314/23287-314-499. – Назва з етикетки диску.

88. Шмиголь Н.М. Сучасні напрями управління персоналом на підприємствах страхування / Н.М. Шмиголь, А.А. Антонюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 2. – С. 59-63.

89. Щебликіна І.О. Проблеми мотивації та стимулювання працівників в організації / І.О. Щебликіна // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2013. – Вип. № 2(5).– С. 294-299.

90. Яхтер А. Мотивація праці як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств ресторанного господарства / А. Яхтер // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – Вип. 37(2).– С. 128-134.